

ՊԱՏԻԺԸ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆՈՐԵՆ ՉԿԻՐԱՌԵԼՈՒ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Պարզև Օհանյան

իրավաբանական գիտությունների թեկնածու

Նախ պետք է արձանագրենք, որ գործող քրեական օրենսդրության՝ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտը քիչ է տարբերվում նախկին՝ ՀՍՀՄ քրեական օրենսդրությունից:

Գործող քրեական օրենսդրությանը համապատասխան՝ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը կատարվում է դատարանի հայեցողությամբ. հաշվի են առնվում հանցագործության՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանը, բնույթը, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, այդ թվում՝ պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող կամ ծանրացնող հանգամանքները. էությունը դատավճիռն ի կատար չածելն է՝ պայմանով, որ դատապարտյալը դատարանի կողմից սահմանված փորձաշրջանի ընթացքում իր վարքագծով կապացուցի, որ ուղղվել է¹:

Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու՝ թե՛ տեսական և թե՛ գործնական ամենաառանցքային հիմնախնդիրը դրա հիմնավորումն է:

Խորհրդային քրեագետներից Մ. Գրիգորյանի կարծիքով՝ «Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը կարող է իրականացվել այն պայմանով, որ դատարանը հանգում է հետևության, որ դատապարտյալի ուղղվելը հնարավոր է առանց պատիժը կրելու: Միայն այդ դեպքում դատարանը կարող է որոշում կայացնել նշանակված պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին: Բնական է, որ այդպիսի հետևության դատարանը զալիս է միայն հաշվի առնելով կատարված արարքի բոլոր փաստական ու քրեաիրավական բնութագրերը, պատասխանատվությունը, և՛ պատիժը մեղմացնող, և՛ ծանրացնող հանգամանքները, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները»²:

Ստանովսկու կարծիքով՝ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը պետք է հաշվի առնի հետևյալ երկու՝ օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ հանգամանքները՝

1. որպես օբյեկտիվ՝ հանցագործության բնույթը, վտանգավորությունը և դրա պատճառահետևանքային կապը,

2. որպես սուբյեկտիվ՝ մեղքի ծևը, կատարված հանցագործության շարժառիթները և նպատակները, հանցավորի կողմից այդ հանցագործության հանրորեն վտանգավոր հետևանքները նախատեսելու բնույթը և աստիճանը, արարքի կատարման մեջ նրա երկրորդական դերը³:

Շարգորոդսկին պնդում էր, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար անհրաժեշտ չեն հատուկ մեղմացուցիչ հանգամանքներ, այլ կարելի է սահմանափակվել պարզապես հասարակ մեղմացուցիչ հանգամանքների առկայությամբ. օր.՝ դատապարտյալի դրական բնութագիրը, առաջին անգամ հանցանք կատարած լինելը, խնամքին մանկահասակ երեխաների առկայությունը: «Չի կարելի սահմանափակել դատարանին այն հանցագործությունների շրջանակով, որոնց

¹ Տե՛ս Մ. Գրիգորյան, Քրեական իրավունք, ուսումնական ձեռնարկ, Ե., 2003, էջ 554:

² Сборник постановлений Пленумов Верховного Суда СССР. 1924-1986. М., 1987, էջ 489:

³ Տե՛ս Становский М. Н. Назначение наказания при совокупности преступлений: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. СПб., 1995, էջ 3:

դեպքում հնարավոր է պատիժը պայմանականորեն չկիրառել... Ղատարանի որոշմամբ պետք է նշված լինեն այն բոլոր հանգամանքները, որոնք, դատարանի կարծիքով, նվազեցնում են դատապարտյալի հանրային վտանգավորությունը»¹, - նշում էր Շարգորոդսկին:

Շնեյդերը գտնում էր, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտի համար անհրաժեշտ է որոշակի մեղմացուցիչ հանգամանքների առկայություն²:

Գիտնականներ Մուզեննիկը, Ուտկինը և Ֆիլիմոնովը համակարծիք են եղել, որ «փաստացի հանգամանքների առկայությունն իսկ՝ անհրաժեշտ և բավարար հիմք է դատարանի կողմից անձի նկատմամբ ազատազրկման հետ չկապված պատիժ նշանակելու համար» և, փաստորեն, հիմք՝ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար:

Գորյանովան պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմք է համարել այնպիսի փաստերի ու հանգամանքների առկայությունը, որոնք հնարավորություն են տալիս ենթադրելու, որ անձի ուղղումը հնարավոր է առանց ազատազրկման ձևով նշանակված պատիժը կիրառելու, բայց պայմանով, որ դատապարտյալի նկատմամբ որոշակի պարտավորություններ և համապատասխան պետական մարմնի հսկողություն սահմանվեն³:

Տկաչևսկին գտնում է, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար անհրաժեշտ են այնպիսի պայմաններ, որոնք կվկայեն, որ արարքը կատարած անձը, արարքի հանրային վտանգավորության բնույթն ու աստիճանը և դրանում հանցավորի դերը չեն պահանջում ազատազրկման հետ կապված պատիժ կիրառում⁴:

Լոմակոն խնդրի լուծումը տեսնում էր նրանում, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմնավորվածության համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել դատապարտյալի կատարած հանցագործության՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանը և բնույթը, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, որոնց ընդհանրության մեջ միայն հնարավորություն կլինի պատիժը պայմանականորեն չկիրառել⁵:

Կրիգերը պնդում էր, որ պատիժը պայմանականորեն կարող է չկիրառվել, եթե դատարանը, հաշվի առնելով հանցագործության բնույթը, գործի հանգամանքները և հանցավորի անձը, հանգում է հետևության, որ տվյալ անձը հասարակության համար վտանգ չի ներկայացնում և միևնույն ժամանակ նրա բարոյական հատկանիշների և պետության ու հասարակության առջև պատասխանատվության առումով, վստահելի է ու կարող է ուղղվել՝ առանց իրական պատիժ կրելու⁶:

Ոչ որոշակի դիրքորոշում ունեն Մարցևը և Լիեդը, ըստ որոնց պատիժը պայմանականորեն չպետք է կիրառել այն ժամանակ, երբ ազատազրկման ձևով պատիժ նշանակելը նպատակահարմար չէ⁷:

¹ Տե՛ս **Шаргородский М. Д.** Наказание по советскому уголовному праву. М. 1958, էջեր 157-188:

² Տե՛ս **Шнейдер М. Л.** Назначение наказания по советскому уголовному праву. М. 1957, էջ 96:

³ Տե՛ս **Горяйнова Е. Л.** Условное осуждение по советскому уголовному праву. Автореферат дне. ... канд. наук. М., 1987, էջ 8:

⁴ Տե՛ս **Ткачевский Ю. М.** Условное осуждение. Применение наказания по советскому уголовному праву. М 1958, էջ 268:

⁵ Տե՛ս **Ломако В.Л.** Применение условного осуждения. Харьков, 1976, էջ 30:

⁶ Տե՛ս **Кригер Г. А.** Условное осуждение и роль общественности в его применении. Изд-во МГУ, М, 1963, էջ 12:

⁷ Տե՛ս **Лиёде А. Л.** Социологические и психологические основы условного осуждения несовершеннолетних. Правоведение. 1966г. № 4, էջ 22, Бышевский Ю.В. Марцев А.И. Наказание и его назначение. Омск. Омская высшая школа милиции МВД СССР, 1975, էջ 67:

Ինչպես տեսանք, քրեաիրավական գրականության մեջ չկա մեկ ընդհանուր կարծիք պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմքերի վերաբերյալ: Մեր կարծիքով՝ դատարանը պետք է պատիժն անհատականացնելու սկզբունքի կիրառման հնարավորություն ունենա՝ իր ինքնուրույն կարծիքն արտահայտելով և ընդգծելով յուրաքանչյուր դատապարտյալի անհատականությունը: Միայն օրենքով նախատեսված որոշակի մեղմացուցիչ հանգամանքների առկայությունը, կարծում ենք, կազդի դատարանի օբյեկտիվության վրա:

Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտի կայացման ու հիմնավորման հարցում մեծ է դատական պրակտիկայի դերն ու նշանակությունը: Սակայն թողնել միայն դատարանի հայեցողությանը, գտնում ենք, ճիշտ չի լինի: Այստեղ պետք է համաձայնվել Կոնդալովի այն կարծիքին, որ դատարանների կողմից պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հարցի սուբյեկտիվ քննարկումը, առանց օբյեկտիվ փաստերի առկայության, կհանգեցնի անօրինականության և դատական անենաթողության¹:

Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտի վերաբերյալ իրավակիրառ պրակտիկայում առկա են որոշակի իրարամերժ մոտեցումներ՝ պայմանավորված ինչպես այն հանգամանքով, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՔՕ) 70-րդ հոդվածի դրույթները դիսպոզիտիվ են, այսինքն՝ դատարանի հայեցողությանն է թողնված պատիժը պայմանականորեն կիրառելու կամ չկիրառելու հնարավորությունը, այնպես էլ նրանով, որ դատական իրավակիրառ պրակտիկան միասնական չէ:

ՀՀ ՔՕ 70 հոդվածի 1 և 2 մասերի համաձայն՝ եթե դատարանը, կալանքի, ազատագրկման կամ կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով պատիժ նշանակելով, հանգում է հետևության, որ դատապարտյալի ուղղվելը հնարավոր է առանց պատիժը կրելու, ապա կարող է որոշում կայացնել այդ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին: Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը հաշվի է առնում հանցավորի անձը բնութագրող տվյալները, պատասխանատվությունը և պատիժը մեղմացնող ու ծանրացնող հանգամանքները:

ՀՀ ՔՕ 70 հոդվածի ոչ այնքան հստակ, դատական հայեցողության մեծ հնարավորություններ պարունակող ձևակերպումը թույլ է տալիս դատարանին պատիժը պայմանականորեն չկիրառել ցանկացած քրեական գործով՝ հիմք ընդունելով իր սեփական (սուբյեկտիվ) համոզվածությունը, որ անձի ուղղվելը հնարավոր է առանց պատիժը կրելու:

Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու համար կարևոր նշանակություն ունեն նաև հանցագործության տեսակը, դրա հանրային վտանգավորության բնույթն ու աստիճանը: Վերջին հաշվով ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործությանը մասնակցած անձը, մեր կարծիքով, բավականաչափ բարձր հանրային վտանգավորություն է ներկայացնում, և ճիշտ չի լինի նրա նկատմամբ պատիժը պայմանականորեն չկիրառել: Այլ հարց է, որ նման հանցանք կատարած անձի նկատմամբ բացառիկ հանգամանքների առկայության դեպքում կարող է օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակվել և պայմանականորեն չկիրառվել:

Համեմատելով պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտի հայրենական փորձը (իր նմանություններով և տարբերություններով հանդերձ) Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Լեհաստանի, Ռուսաստանի և այլ երկրների հետ՝ փաստում ենք տարաբնույթ մոտեցումներ: Այն երկրներում, որտեղ ձևավորված են կայուն դատական համակարգեր, որտեղ դատավորներն անկախ են, դատական իշխանությունն ունի հնագույն ավանդույթներ, օրենսդիրը հստակորեն նշել է դատական քննության սահմանները՝ հնարավորություն տալով դատարաններին պատիժը պայմանակա-

¹ St`u Кондалов А. Н. Условное осуждение и механизмы его обеспечения. Дис. канд.. юр. наук. Казань, 2000:

նորեն չկիրառելու այն անձանց նկատմամբ, ովքեր առաջին անգամ են կատարում միջին ծանրության հանցագործություն և դատապարտվում են մեկ տարուց ոչ ավել ազատազրկման: Մեր երկրում (հետխորհրդային գրեթե բոլոր երկրների փորձը դա է ցույց տալիս), որտեղ դատական իշխանությունը կայացման ընթացքում է, օրենսդիրը պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու սահմանների լայն հնարավորություն է ընձեռել: Այդ իսկ պատճառով գտնում ենք, որ նման օրենսդրական որոշման համար անհրաժեշտ են ծանրակշիռ փաստեր և փաստարկներ, իսկ ՀՀ ՔՕ 70 հոդվածը ենթակա է լրացման:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը քննարկվող ինստիտուտի կապակցությամբ դիրքորոշում է հայտնել իր մի շարք որոշումներում: Մասնավորապես, Հ. Բաղդասարյանի վերաբերյալ գործով արձանագրվել է, որ «(...) պատիժը կարող է պայմանականորեն չկիրառվել, եթե առկա է դատարանի համոզվածությունը՝ առանց իրական պատիժ նշանակելու ամբաստանյալի ուղղվելու հնարավորության մասին: Դատարանը նման հետևության հանգում է միայն օբյեկտիվ գոյություն ունեցող տվյալների վերլուծության հիման վրա, որոնք բնութագրում են արարքը, հանցավորի անձը և վկայում են պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմքերի առկայության մասին (...)»¹:

Ակնհայտ է, որ միայն բոլոր գործոնների համալիր գնահատականը դատարանին հնարավորություն կտա քրեաիրավական բավարար հիմնավորվածությամբ իրականացնել պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտը:

Մի շարք գիտնականներ գտնում են, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հոդվածի դիսպոզիցիայում ուղղակի արգելք պետք է սահմանել այն անձանց շրջանակի համար, ովքեր դատապարտվում են ծանր հանցագործություն կատարելու համար²:

Ս. Գրիգորյանը նշում էր, որ «...օրենքը ձևականորեն չի արգելում պատիժը պայմանականորեն չկիրառել նաև ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ: Դրա հետ մեկտեղ, ձևավորված դատական պրակտիկան այդպիսի հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ պատիժը պայմանականորեն չէր կիրառում միայն բացառիկ դեպքերում»: Այդպիսի բնորոշում է տրված Գ.Ա.Կրիգերի և Է.Ա.Սարկիսովայի աշխատություններում³: Նմանատիպ դիրքորոշում է արտահայտում Վ.Վ.Սկիբիցկին. «Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հիմք է դատապարտյալի հանրության համար նվազ վտանգավորությունը»: Սա ճիշտ մոտեցում է:

Կարծում ենք, որ անձի ու նրա կատարած արարքի հանրային վտանգավորության իրական չափանիշը այդ անձի նկատմամբ նշանակված պատիժն է: Ռեստի առաջարկում ենք պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու հնարավորությունը սահմանափակել մինչև առավելագույնը երեք տարի ժամկետով ազատազրկում նշանակելու դեպքերով: Սա, մեր կարծիքով, այն ժամկետն է, որը վկայում է անձի ու նրա կատարած արարքի ոչ այնքան բարձր հանրային վտանգավորության մասին: Ընդգծենք, որ եվրոպական երկրների մեծ մասի քրեական օրենսդրություններով ավելի պակաս ժամկետ է նախատեսված: Բացի այդ, այս ժամկետը հավասար

¹Տե՛ս Հուսիկ Սուրենի Բաղդասարյանի վերաբերյալ գործով Վճռաբեկ դատարանի 2008 թվականի նոյեմբերի 28-ի թիվ ԱՎԴ2/0059/01/08 որոշման 24-րդ կետը:

²Տե՛ս Уголовный закон: опыт теоретического моделирования. Отв. ред. В. Н. Кудрявцев, С. Г. Келина. М., 1987, էջ 276; Нечипуренко А. А. Неотвратимость наказания как принцип уголовного права. Омск, 1996, էջ 63; **Ольховик Н. В.** Режим испытания при условном осуждении. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Томск, 2003.

³Տե՛ս **Кригер Г. А.** Условное осуждение и роль общественности в его применении. М.1963, էջ 101: **Саркисова Э.А.** Условное осуждение по советскому уголовному праву: Автореф. дисс. ...канд. юрид. наук. М., 1963, էջ 20:

րագոր է ոչ մեծ ծանրության հանցագործությունների համար նախատեսված պատժի առավելագույն չափին, իսկ որոշ դեպքերում՝ միջին ծանրության հանցագործությունների համար նախատեսված ժամկետներին:

Ի լրումն վերոգրյալի, ըստ Մ. Գրիգորյանի, դատարանը չպետք է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնի դատվածություն ունեցող անձանց և առավել ևս այնպիսի անձանց նկատմամբ, որոնք արդեն իսկ նախկինում դատապարտվել են «պայմանականորեն»¹:

Կարծում ենք, սակայն, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու այսպիսի միանշանակ սահմանափակում սահմանելը ճիշտ չէ: Հնարավոր են դեպքեր, երբ նախկինում դատապարտված կամ պայմանական դատապարտված անձը այնպիսի հանցանք կատարի, որը շատ ցածր հանրային վտանգավորություն ներկայացնի և չվկայի այն կատարողի բարձր հանրային վտանգավորության մասին: Օրինակ՝ նոր հանցանքը կատարվել է անզգուշությամբ կամ կյանքի ծանր հանգամանքների զուգորդման հետևանքով կամ հարկադրանքի, սպառնալիքի ազդեցությամբ:

Մյուս կողմից՝ դատարանները չպետք է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնեն այն անձի նկատմամբ, որի պատասխանատվությունը և պատիժը ծանրացնող թեկուզև մեկ հանգամանք կա, կամ դիտավորյալ հանցագործությունը կատարել է փորձաշրջանի ընթացքում:

Թ. Տեր-Գրիգորյանի վերաբերյալ որոշման մեջ Վճռաբեկ դատարանն իրավական դիրքորոշում է հայտնել այն մասին, որ «Պատիժ նշանակելիս և այն կրելու նպատակահարմարության հարցը քննարկելիս դատարանը հաշվի է առնում նաև ՀՀ քրեական օրենսգրքի 62-րդ և 63-րդ հոդվածներով նախատեսված պատասխանատվությունն ու պատիժը մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները: Հանցակազմի սահմաններից դուրս գտնվելով, դրանք բնութագրում են ինչպես կատարված հանցագործությունը, այնպես էլ հանցավորի անձը, հնարավորություն են տալիս պատկերացում կազմել հանցավորի անձի և հանցագործության՝ հանրության համար վտանգավորության աստիճանի մասին՝ համապատասխանաբար բարձրացնելով կամ իջեցնելով այն: Դրանց գնահատմամբ է հնարավոր յուրաքանչյուր կոնկրետ գործով անհատական մոտեցում ցուցաբերել՝ ինչպես պատժի տեսակը և չափը որոշելիս, այնպես էլ այն կրելու նպատակահարմարության հարցը լուծելիս»²:

Այսպիսով, ըստ մեզ, դատարանը, որպես կանոն, չպետք է պատիժը պայմանականորեն չկիրառի, եթե առկա չեն հանցավորի անձը բնութագրող «դրական» տվյալներ և պատիժն ու պատասխանատվությունը մեղմացնող գոնե մեկ հանգամանք:

Բացի այդ՝ չպետք է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացվի, եթե առկա են հանցավորի անձը բնութագրող «բացասական» տվյալներ և (կամ), առավել ևս, պատիժը և պատասխանատվությունը ծանրացնող թեկուզ և մեկ հանգամանք: Բնականաբար, թե՛ մեղմացնող և թե՛ ծանրացնող հանգամանքների առկայությունը պետք է գնահատի դատարանը, հատկապես այն դեպքերում, երբ ելնելով հանցագործության բնույթից, այն կարող է հանգամանքը ծանրացնող չհամարել (ՀՀ ՔՕ 63 հոդվածի 10 և 14 մասեր):

ՀՀ ՔՕ 70 հոդվածի 3 մասի համաձայն՝ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելիս դատարանը սահմանում է փորձաշրջան՝ մեկից հինգ տարի ժամկետով:

Փորձաշրջանն այն ժամկետն է, որի ընթացքում, ըստ դատարանի համոզվածության, դատապարտյալը «պետք է ուղղվի»: Ինչո՞ւ չակերտների մեջ, որովհետև ուղղվելը ավելի լայն հասկացություն է, քան այն «արդյունքը», որը մենք գործնականում ստանում ենք: Առավել ևս նկատի ունենալով նաև այն դեպքերը, երբ դատա-

¹ Տե՛ս Մ. Գրիգորյան, նշվ. աշխ. էջ 556:

² Թամարա Տեր-Գրիգորյանի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի 2007 թվականի հոկտեմբերի 26-ի թիվ ՎԲ-192/07 որոշումը:

րանները, մեղադրական դատավճիռ կայացնելիս պատիժը պայմանականորեն չկիրառելով, պարտականություն չեն դնում անձի վրա: Մինչդեռ, ըստ մեզ, պայմանականությունը պայման է նշանակում, իսկ պայմանն էլ պարտականություն է ենթադրում:

Կարծում ենք, որ պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը պետք է պարտադիր պարտականություն սահմանի: Ուստի առաջարկում ենք ՀՀ ՔՕ 70 հոդվածի 5-րդ մասը շարադրել մոտավորապես հետևյալ բովանդակությամբ.

«Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու մասին որոշում կայացնելիս դատարանը դատապարտյալի վրա դնում է նրա ուղղմանը նպաստող որոշակի պարտականություններ՝ օրինապահ վարքագիծ դրսևորել հասարակությունում և ընտանիքում, դատարանի կողմից որոշված անձանց հետ հանդիպելուց խուսափել, դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնին հայտնել մշտական բնակության վայրի փոփոխության վերաբերյալ, բուժման կուրս անցնել ակտիվամոլությունից, թմրամոլությունից, վեներական հիվանդությունից կամ թունամոլությունից, այցելել հոգեբանի, հատուցել տուժողին կամ նրա ընտանիքին պատճառված նյութական վնասը, հանրային աշխատանքով զբաղվել: Դատարանը դատապարտյալի վարքագծի նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող իրավասու մարմնի միջնորդությամբ կամ առանց դրա դատապարտյալի վրա կարող է դնել նաև նրա ուղղմանը նպաստող այլ պարտականություններ կամ փոխարինել դրանք»:

Կարծում ենք, որ նման պարտականություններ դնելը կարող է զգալիորեն բարձրացնել պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու ինստիտուտի արդյունավետությունը հատկապես տուժողին պատճառված վնասի հատուցման պարտականություն սահմանելու մասով, որպիսի պահանջը, ինչպես նաև՝ դատապարտյալի վրա դրված այլ պարտականությունը չկատարվելու դեպքում՝ նշանակված պատիժը պետք է կիրառվի:

ОСНОВНЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ И СУДЕБНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УСЛОВНОГО НЕПРИМЕНЕНИЯ НАКАЗАНИЯ

Паргев Оганян

кандидат юридических наук

Проанализировав имеющиеся в теории и практике основные положения и проблемы, в настоящей научной статье автор представил основные законодательные и судебные проблемы условного неприменения наказания, проанализировал их и выступил с предложением о законодательном дополнении.

В статье автор представил подходы ряда ученых относительно условного неприменения наказания, научные работы, авторитетные мнения, а также ряд прецедентных решений Кассационного суда Республики Армения.

В статье описывается законодательный пробел статьи 70 Уголовного кодекса РА, его отрицательные стороны, и предлагается урегулировать его. В частности, в результате проведенного в статье анализа, автор приходит к заключению о том, что, как правило, суд не должен условно не применять наказание, если не имеются «положительные» данные, характеризующие личность преступника, и хотя бы одно обстоятельство, смягчающее наказание и ответственность;

никакого решения об условном неприменении наказания не должно быть вынесено, если имеются “отрицательные” данные, характеризующие личность преступника, и/или, более того, хотя бы одно обстоятельство, отягчающее наказание и ответственность. А также при вынесении решения об условном неприменении наказания суд обязательно должен установить ответственность, что существенно повысит эффективность института условного неприменения наказания, в частности по части установления ответственности возмещения ущерба, причиненного потерпевшему, а в случае неисполнения требования, а также другой обязанности, возложенной на осужденном, назначенное наказание должно быть применено.

MAIN LEGISLATIVE AND JUDICIAL PROBLEMS OF CONVENTIONAL NON-APPLICATION OF PUNISHMENT

Pargev Ohanyan

Candidate of Legal Sciences

Having analyzed the main provisions and problems existing in the theory and practice the author outlined the main legislative and judicial problems of conventional non-application of punishment in this article, analyzed them and suggested to make legislative addition.

The author presented approaches of number of scientists regarding conventional non-application of the punishment, academic papers, weighty opinions, as well as number of precedent decisions of the Court of Cassation of the Republic of Armenia.

Legislative vacuum of article 70 of the Criminal Code of the Republic of Armenia, its negative sides are described in the article and it is suggested to regulate it. In particular, as a result of the made analysis the author concludes that as a rule the court mustn't conventionally not apply the punishment, if there are “positive” data regarding personality of the criminal and even one extenuating circumstance and liability; no decision on conventional non-application of punishment must be made if there are “negative” data regarding personality of the criminal and/or even one aggravating circumstance and liability. As well, at making decision of conventional non-application of the punishment the court shall establish liability by all means, which essentially increases efficiency of institute of conventional non-application of the punishment, mainly on the part of establishment of liability for compensation of a damage caused to the victim, in case of non-execution of a demand and other liability imposed on the convicted, the imposed punishment must be applied.

Բանալի բառեր – պատիժը պայմանականորեն չկիրառել, նախադեպ, հանցավորի անձը բնութագրող տվյալներ, մեղմացնող հանգամանք, ծանրացնող հանգամանք, վնասի հատուցում:

Ключевые слова: условное неприменение наказания, прецедент, данные, характеризующие личность преступника, смягчающее наказание, отягчающее наказание, возмещение ущерба

Key words: conventional non-application of the punishment, precedent, data regarding personality of the criminal, extenuating circumstance, aggravating circumstance, compensation of damage